

Davorin Ćuti, Vilim Plužarić

Zeleni trg 3b, HR-10000 Zagreb
davorin.cut@gmail.com, vilim.pluzaric@gmail.com

Badiouov subjekt umjetnosti

Povratak umjetnosti ili još jedna utopija u postmodernoj misli

Sažetak

Predavanje o subjektu umjetnosti Alaina Badioua, koje proizlazi iz njegova opsežna opusa filozofije bitka i subjekta – predstavlja vrlo značajan dio anti-postmodernističke struje u problematiziranju umjetnosti, koji obećaje novi život umjetničkom djelu unatoč sveopćoj rezigniranosti postmoderne misli o umjetnosti. Umjetničko djelo kao događaj, kao afirmativna pukotina u dijalektici tijela i njegovog traga, te kao pukotina između subjektovog dosega u tijelu (užitak) i transcendentnog svijeta s one strane tijela (žrtva), zapravo je u svojoj biti nedovršeni iskorak u formuli svijeta gdje do tada nemoguća forma (»neforma«) postaje moguća forma, i ostavlja svoj trag u tijelu umjetničkog djela. Ovakva analiza vraća diskurs umjetnosti s povijesnog mišljenja u postmodernoj struji natrag na fundamentalne filozofske koncepte bitka i subjekta – iako je riječ o sasvim novoj, matematički utemeljenoj misli. Ideja ovoga teksta bazira se na suprotstavljanju naizgled odvojenih viđenja umjetničkog diskursa: povijesnog mišljenja zaokružеног proglasom o »kraju umjetnosti« od Hegela pa nadalje, i ontologije Alaina Badioua koje vraća bitak umjetničkom djelu i čini ga imunim na povijesna i društvena previranja. Takvo suprotstavljanje naizgled ima dva moguća ishoda: Badiouov subjekt umjetnosti kao konačno dokidanje povijesnog mišljenja umjetnosti i vraćanje umjetničkog djela u »svijet živih«, ili se radi samo o tome da je subjekt umjetnosti Badioua još jedna u nizu utopija koja pokušavaju vratiti samu supstancu umjetnosti u filozofske diskurse, ne uviđajući korelaciju između ontološke i povijesne ideje subjekta.

Ključne riječi

Alain Badiou, ontologija, umjetnost, subjekt, bitak, događaj, forma, neforma, inestetika, istinosna procedura, generička procedura, praznina

Badiou u svojem predavanju o subjektu umjetnosti, ali i općenito u svojoj filozofiji, polazi »od početka«,¹ pri čemu misli od same ontologije, koja je za njega čvrsto utemeljena u matematici, točnije matematičkoj teoriji skupova. Pitanje bitka kao *beskonačnog skupa*, tj. mnoštva (multipliciteta), te pitanje *situacije bitka* – koja je ništa drugo nego aksiomatski strukturirani bitak – u konačnici završava zaključkom da je sve što je u Svijetu vidljivo samo *strukturirani* dio toga beskonačnoga skupa elemenata mnoštva, dok ostatak, onaj nevidljivi dio, predstavlja beskonačnost praznine koja jest sama supstancija

1

Predavanje o subjektu umjetnosti koje je poslužilo kao polazna točka ovoga teksta: Alain Badiou, »The Subject of Art«, 1. travnja 2005., New York. Dostupno na: http://www.lacan.com/symptom6_articles/badiou.html (transkript); <http://www.lacan.com/badioulecture.html> (audio snimka).

[lacan.com/symptom6_articles/badiou.html](http://www.lacan.com/symptom6_articles/badiou.html) (transkript); <http://www.lacan.com/badioulecture.html> (audio snimka).

bitka kao bitka (être en tant qu''être) i iz koje sve drugo proizlazi.² Konceptija praznine i strukturiranog dijela bitka kao mnoštva elemenata bitka pripada aksiomatskoj dimenziji Badiouove ontologije, a aksiom po definiciji nikada ne objašnjava samoga sebe. Ontologijsku definiciju bitka i njegove strukture u matematici nećemo naširoko preispitivati u ovom izlaganju,³ već krenuti od fundamentalnih postavki koje iz njega proizlaze u svrhu spoznaje o tomu što je umjetnost kao bitak, svijet umjetnosti i, na koncu, subjekt umjetnosti, kako bismo stvorili adekvatan misaoni okvir za usporedbu nihilističke ili općenito pluralističke postmoderne misli o umjetnosti i Badiouova anti-postmoderna pokušaja povratka filozofije u samu filozofiju, pa tako i u filozofiju o umjetnosti, koju je nazvao *inestetika (l'inesthétique)*.⁴

Badiou je duboko svjestan »zasićenosti« estetičke misli uspostavljene do današnjice, koju svrstava u tri glavne kategorije:⁵ 1) didaktička, tradicionalna misao, koja tretira umjetnost kao puku imitaciju istine bez vlastite istinitosti, koja ima kapacitet proizvesti jake, ali opasne i iluzivne efekte na publiku, za razliku od, primjerice, politike, te stoga treba biti pod maksimalnom kontrolom; 2) romantična, koja vjeruje da je umjetnost istina za sebe, sposobna za neovisnu artikulaciju istine u samoj sebi; i 3) klasična, koja umjetnost potpuno potiskuje u funkcionalno područje senzoričke prezentacije, ništa više od dekoracije, terapijske funkcije, koja je njezina maksimalna vrijednost. Osim toga, Badiou prepoznaje suvremenu, hibridnu misao o umjetnosti kao one koja teži vlastitom nestanku uslijed čišćenja od svakog funkcionalnog i reprezentacijskog karaktera, pomiješanu s proturječnim stavom da time ostvaruje svoj apsolut, u procesu potpunog osvještavanja same sebe u vlastitoj operaciji. Ovaj kompozit Badiou priznaje kao jedini relevantan doprinos estetičke filozofije nakon avangardnih događaja, ali ga ne smatra konstruktivnim, već autodestruktivnim.⁶ Također, Badiou je svjestan da je avangarda »zapela« u vječnoj revolucionarnosti i održava se isključivo zahvaljujući perpetuiranju vlastite događajnosti.⁷ Za Badioua, događajnost nužno ne može biti vječna (u smislu jednog događaja) te je takav napor ekvivalentan suicidalnom kretanju prema potpunom rastapanju umjetnosti, koje vidimo, primjerice, u estetizaciji svakodnevnice. S druge strane, za ono što Badiou nudi teško možemo reći da je alternativa, ali jest teorija koja vraća bitak samoj umjetnosti, ne u smislu vraćanja na raniju ontologiju, već vraćanja na povijesno i tradicionalno neovisan, ontološko-matematički, aksiomatski koncept umjetnosti. Kasnije ćemo vidjeti da postmoderna misao, sa svim svojim perspektivama, može biti integrirana u Badiouovu ontologiju, a ne proturječiti joj.

Kao prvo, umjetnost za Badioua jednostavno *jest*. Ona je bitak u svojem najčišćem izdanju, koju od matematike razlikuje senzorička dimenzija, udaljavajući ju od savršeno čiste apstrakcije matematičkih struktura. Kao što matematika vrši svoju operaciju brojevima, tako umjetnost – za koju sada imamo potrebu nazvati je onako kako ju zove Badiou: *poem*, prema poeziji koja je ishodišna točka Badiouova promišljanja – vrši svoju operaciju jezikom, strukturirajući sam bitak jezika njegovim elementima, riječima, u njihovoj unutarnjoj i imanentnoj logici.⁸ Ako proširimo taj bitak s poezije na druga područja umjetnosti, onda možemo govoriti o *bitku forme* kao takve. Forma jest pravi bitak umjetnosti, i kao takav je beskonačan. Beskonačnost forme, kako Badiou spominje u svojem predavanju o subjektu umjetnosti,⁹ predstavlja polazišnu točku u vraćanju umjetnosti u »život«. Drugim riječima, sve što je umjetnost ikada bila kao povijesni diskurs – od čiste ornamentike kamenog doba u antropologiji pa sve do rastapanja umjetnosti u pluralitetu postmodernih teorija – nikada nije ugrozilo bitak umjetnosti kao takav, već je isključivo

podrazumijevalo različito strukturiran skup umjetnosti kao beskonačnog bitka forme, tj. mnoštva (multipliciteta), ili striktno matematički, strukturirani dio beskonačnog skupa elemenata označenog kao *umjetnost*.

Bitak *kao* bitak je beskonačan, jer je iscrpio sve mogućnosti re-prezentacije pomoću drugih skupova i podskupova svojih elemenata. Elementi bitka više se ne mogu re-prezentirati nekim drugim podskupom bitka te je stoga bitak na neki način »osuđen« na beskonačni skup elemenata, jer sve što jest, ulazi u bitak kao mnoštvo, a sve što jest je jednostavno sve. Re-rezentacija u ovom kontekstu jest matematička metoda izražavanja nečega nečime drugime. Svaki element nekog skupa $a \in S$ može se reprezentirati kao pripadnost skupu višeg reda kao $a \in N_0$ jer je $S \subseteq N_0$. Bitak je skup najvišeg reda, beskonačnost mnoštva aksiomatski pripisanih elemenata, te svi skupovi, uključujući i prazan skup, pripadaju njemu i preko njega se mogu izraziti. Primjerice, umjetnost je podskup bitka forme koji je pak podskup samog bitka. Skup *umjetnost* je konačan, ali kroz istinosnu proceduru koja se artikulira u događaju, novi elementi mogu mu biti pripisani iz praznine, pri čemu će uvijek biti elementi skupa bitka, koji je beskonačan.

Kako je već rečeno, jezgru Badiouove filozofije čini odnos između beskonačnosti elemenata i beskonačnosti mogućnosti njihova strukturiranja u različite skupove. Mogućih kombinacija elemenata je nužno uvijek više od mogućih elemenata, ali u ovom slučaju odnos između beskonačnosti i »još veće beskonačnosti« daje neodređeni dio bitka, kojeg Badiou zove *praznina*. Praznina je prazan skup – ne sadrži niti jedan element, ali je uključen u svaki »popunjeni« skup kao nužno pripadanje, zbog matematičkog načela uključivosti, koje je aksiomatsko načelo. Praznina, za Badioua, jest supstanca bitka kao bitka i stoga je svaki bitak nužno praznina, beskonačnost onoga čega nema u svakom strukturiranom skupu.¹⁰ Ukratko, praznina je onaj dio bitka koji nije strukturiran, ono čega taj bitak nema, ali je nužno sadržan u njemu. Ovaj ontologijski dio nužno je spomenuti kako bismo shvatili formu kao beskonačnost bitka. Sve do sada iscrpljene forme u Povijesti su onaj dio bitka forme koji je strukturiran pripadanjem svojih elemenata, ali je jasno da je forma neiscrpana, ona se proteže u beskonačnost mogućnosti, onu beskonačnost koja jednostavno *nije*, ali je prisutna u nekom bitku. Sve što praznina ima jest njezino ime, i kao takvo je sadržano u bitku. Sve što će biti novo u formi jest ono što će doći iz praznine. Praznina je ishodište bitka, što je Badiou matematički i pokazao, a cijeli proces objašnjava pojmom događaja. U našem slučaju, umjetničkog događaja, događaja u kojem se nezamisliva forma ostvaruje kao zamisliva,

2

Vidi: Alain Badiou, *L'Être et l'Événement*, Editions du Seuil, Pariz 1988.; Alain Badiou, *Being and Event*, Continuum, New York 2005.

3

Badiou ionako inzistira na tome da bitak nema definiciju, vidi: Alain Badiou, *Court traité d'ontologie transitoire*, Editions du Seuil, Pariz 1998., str. 31; Alain Badiou, *Briefings on Existence: A Short Treatise on Transitory Ontology*, Suny Press, Albany 2006.

4

Vidi: Alain Badiou, *Petit manuel d'inesthétique*, Editions du Seuil, Pariz 1998., Alain Badiou, *Handbook of Inaesthetics*, Stanford University Press, Stanford 2004.

5

Ibid., str. 12–18.

6

Alain Badiou, *Le Siècle*, Editions du Seuil, Pariz 2005., str. 122–123, Alain Badiou, *The Century*, Polity Press, New York 2007.

7

A. Badiou, *Petit manuel d'inesthétique*, str. 18–19.

8

Ibid., str. 39.

9

A. Badiou, »The Subject of Art«.

10

A. Badiou, *Petit manuel d'inesthétique*, str. 167.

tj. elementi koji nisu *bili* unutar bitka forme iz praznine počinju *biti*, a proces naknadne artikulacije, strukturiranja i integriranja novih elemenata je, pojednostavljeno, subjekt (umjetnosti).

Događaj je, nakon bitka, idući ključni problem Badiouove filozofije. Događaj je ne-bitak, dinamički, a ne statički, kao i konačni, a ne beskonačni fenomen. Događaj je proces u kojemu se iz praznine stvara bitak i podrazumijeva onaj dio praznine koji je, tako možemo reći, »okružen« strukturom bitka. Rub praznine, kojeg definira struktura unutar bitka, proizlazi iz situacije bitka.¹¹ Situacija bitka, kao i njezina dinamička forma u vidu stanja situacije, objašnjene u Badiouovoj ontologiji, stvara tzv. događajno mjesto. Svako događajno mjesto ne mora nužno proizvesti događaj, ali svaki događaj nužno nastaje na događajnom mjestu. Stoga praznina sama po sebi ne može proizvesti događaj »bilo gdje«, već tamo gdje je sama određena struktura bitka na neki način ocrtala mogućnost događaja. Na primjeru umjetnosti je, prikladno za nas, to najlakše vidjeti. Događaj umjetnosti je pojava nove forme, od tada zamislive forme, koja je prije bila nezamisliva, i on dolazi iz pukotine u strukturnoj formuli onog bitka forme koji se označava kao umjetnost. Pukotina, kako i sam termin podrazumijeva, jest otvor u prazninu, ali omeđen strukturom situacije bitka, pa stoga i lociran, definiran kao događajno mjesto. Praznina nema strukturu i beskonačna je, ali je omeđena strukturom, i ta međa je konačna. Stoga svaki događaj je konačan, iako ih može biti u beskonačnom broju. Ta postavka osigurava vječni bitak umjetnosti kao bitka i, stoga, njezinu neovisnost. Kontinuitet događajnosti u bitku umjetnosti, kao i u svakom bitku, je zapravo, prema Badiouu, proces ostvarenja istine o tom bitku, tj. istinosni proces, i on je po svojoj prirodi nužno vječan, nikada završen. Istina je uvijek ono novo što proizlazi iz bitka uslijed događaja i prije same artikulacije novoga »materijala« u strukturu bitka. Taj proces Badiou zove *istinosnom procedurom*.¹² Istinosna procedura je svaki proces u kojem kroz događaj nešto novo proizlazi iz praznine bitka u sam bitak i kasnije se strukturira kao nadgradnja (a ta nadgradnja može biti i oduzimanje i dodavanje, u svakom slučaju modifikacija prema novome). Logično, ono što »vrši« istinosnu proceduru je, naravno, subjekt.¹³ Mehanika cijelog procesa nije tako jednostavna kako ćemo ovdje izložiti niti je na isti način objašnjena u raznim Badiouvim djelima.¹⁴ Dovoljno je samo spomenuti da je za Badioua, sudeći prema njegovu predavanju o umjetnosti,¹⁵ subjekt umjetnosti onaj proces koji uspostavlja odnos: 1) između događaja umjetnosti kao nepostojećeg ne-bitka i traga događaja kao postojećeg bitka (kada kažemo da postoji, onda se nalazi u Svijetu, egzistira, u obliku umjetničkog djela), i 2) odnos između tijela događaja i Svijeta u kojemu se događa. Subjekt umjetnosti stoga je prisutan kao dvojak odnos: ono što nije sasvim događaj umjetnosti, ali proizlazi iz njega; nije sasvim niti trag toga događaja u umjetničkom djelu, već ono što ga stvara. S druge strane, nije niti sasvim tijelo subjekta, u smislu istraživanja granica tjelesnosti, koje je čisti užitek artikuliran u psihoanalitičkom shvaćanju pojma *jouissance* – kao strana smrti u životu, niti je sasvim s one strane tijela, u Svijetu, kao žrtva, tj. strana života u smrti. Subjekt umjetnosti tada možemo razumjeti kao *proces* transformacije događaja u njegov trag, koji se manifestira kao transformacija onoga tjelesnoga u ono transcendentno. Pri tome svaka početna i završna točka ne pripada tome subjektu. On je upravo ono »između«, što ih donekle sadržava ali nikad ne dovršava. Dovršavanje događaja u svojem tragu rezultira gubitkom subjekta (npr. slikarsko djelo na platnu je sada samo trag događaja umjetnosti posredstvom svoga subjekta, u svojoj subjektivaciji), isto kao što je on izgubljen u svojem tijelu koje kroz

umjetnički događaj postaje transcendentna žrtva (umjetnik nije subjekt umjetnosti niti je to ono što je stvorio).

Na drugi način artikulirano pitanje subjekta je plod recentnijeg Badiouova rada, a podrazumijeva senzibilitet za različite tipove subjekta.¹⁶ Preuzeto u velikoj mjeri od Lacana, subjekt kao medijator istinosne procedure pojavljuje se u četiri osnovne uloge,¹⁷ uz dodatak mogućnosti pete, a to su: 1) historik, subjekt koji detektira događaj, ali ga ne artikulira u bitak; 2) učitelj, subjekt koji histeriju artikulira i daje joj ime; 3) reakcionista, koji prepoznaje događaj, ali ga ne priznaje, već predstavlja tzv. demokratizaciju istine, istinu kao relativitet; i 4) opskurist, subjekt koji ne vidi niti priznaje događaj, već za njega događaja nema, u svrhu očuvanja iluzije o jednoj i ni-kada uspostavljenoj istini. Peta mogućnost bila bi onaj subjekt koji je sličan učitelju, ali onome koji nakon artikulacije događaja ne nadograđuje invencijom u bitku, već ju integrira u ono prethodno. Ova razdioba, osim što otvara mogućnost *topološke* prezentacije bitka i događaja (o kojoj sada neće biti riječi), važna je za nas utoliko što je za Badioua odnos umjetnosti i filozofije sličan lacanovskom odnosu između historika i učitelja.¹⁸ Stoga umjetnost se kao istinska procedura razlikuje od filozofije po tome što subjekt umjetnosti ne artikulira, već isključivo afirmira događaj umjetnosti – reagira na njega, ali tu staje proces ostvarenja istine. Ovdje dolazimo do zatvaranja kruga u prikazu mehanike istinosnih procedura i u ovome trenutku možemo navesti kako Badiou razlikuje nešto što se zove *generička istinska procedura*.¹⁹ Istine mogu biti raznovrsne, ali sve potječu od četiri generičke procedure istine: 1) ljubav, tj. istina romantičnog/seksualnog između individua; 2) umjetnost (ili poem), tj. istina o novoj formi; 3) znanost (ili matem), tj. istina o novom znanju; i 4) politika, tj. istina o ljudskom kolektivu.²⁰ Badiou ih zove generičkima zato što, poput čistoga bitka, ne mogu više biti re-prezentirane u nečem drugom.²¹ One su jedini izvor svih drugih istina, klasificirane prema predmetima procedure (umjetnost i znanost) te prema razlici individualnost–kolektiv (ljubav i politika). Prema Badiouu, sve generičke procedure istine su područje djelovanja filozofije. Filozofija uvijek mora biti unutar neke od tih procedura, pa tako estetika mora promišljati formu iz stanja situacije umjetnosti u nekome

11 Peter Hallward, *Badiou: A Subject to Truth*, University of Minnesota Press, Minneapolis 2003., str. 195.

12 A. Badiou, *L'Être et l'Événement*, str. 373–377.

13 Ibid., str. 429. Također vidi: Alain Badiou, *Théorie du sujet*, Editions du Seuil, Paris 1982.; Alain Badiou, *Theory of The Subject*, Continuum, New York 2009.

14 Badiou naknadno razrađuje i nadograđuje teoriju subjekta, vidi: P. Hallward, *Badiou: A Subject to Truth*, str. 145–148.

15 A. Badiou, »The Subject of Art«.

16 P. Hallward, *Badiou: A Subject to Truth*, str. 145–148.

17 Ibid., str. 158–159.

18 A. Badiou, *Petit manuel d'Inesthétique*, str. 1.

19 Alain Badiou, *Manifeste pour la philosophie*, Editions du Seuil, Paris 1989., str. 75; Alain Badiou, *Manifesto for Philosophy*, Suny Press, Albany 1999. Za cjelokupan uvid u koncept generičkih procedura istine vidi: A. Badiou, *L'Être et l'Événement*.

20 P. Hallward, *Badiou: A Subject to Truth*, str. 181.

21 Vidi: »Generički skup«, A. Badiou, *L'Être et l'Événement*, str. 373; P. Hallward, *Badiou: A Subject to Truth*, str. 133.

specifičnome trenutku ostvarenja njezine istine. Zbog toga Badiou, kako smo naznačili ranije, uvodi pojam *inestetika*, tj. ona filozofija koja se ne upliće u trenutno stanje umjetnosti, već promatra umjetnost kao jedan aspekt istinosne procedure sa svojim bitkom i generičkim izvorom istine. Stoga ne možemo reći da Badiou proturječi suvremenim estetičkim teorijama u punome smislu te riječi. On samo proturječi ukidanju suštinskog oblika filozofije umjetnosti *zbog tih* teorija,²² koje negiraju bitak umjetnosti kao takav, pretpostavljajući tobože da su se formalni resursi iscrpili, dok je jasan Badiouov zaključak da je forma neiscrpna, kao i bitak sam po sebi, te stoga uvijek nosi potencijal za događaj, bez obzira na trenutno stanje situacije. Bitak umjetnosti je vječan i neuništiv, kao na kraju bitak svakog predmeta generičkih istinosnih procedura, a sve što se artikulira kao iscrpljivanje, otapanje, nestajanje, inflacija i simulacija je trenutno stanje situacije, faza u istinosnoj proceduri istine, iza koje se krije praznina bitka iz kojeg je dalje sve moguće. To je zaključak ne iz nekakvoga Badiouova uvjerenja, već i dalje iz stroge matematičke utemeljenosti, aksiomatske nužnosti bitka kao takvog. Oslonjenost na matematički model osigurava Badiouu konzistentnost koja se teško može rušiti.

Doprinos ovoga teksta je u skromnome prijedlogu da se postmoderni pluralitet estetičkih teorija može u potpunosti integrirati u Badiouovu ontologiju i to kao trenutačno strukturalno stanje istinosne procedure umjetnosti. Sve do Hegela i njegove detekcije kraja umjetnosti,²³ umjetnost nije bila mišljena kao danas – propitkujući i legitimizirajući samu sebe. Badiou detektira ovaj problem u svojem *Priručniku inestetike*:

»Iz ove točke gledišta, treba biti svjestan da je umjetnost – kao konfiguracija *u istini* [umjetničkog] djela – u svakoj svojoj konstitutivnoj točki mišljenje svoje misli, što i samo [djelo] jest.«²⁴

Ova izjava vrlo je slična komentaru Jeana Baudrillarda u knjizi *Inteligencija zla ili pakt lucidnosti*:

»Što nas danas može čudesno uvjeriti o suštini umjetnosti? Umjetnost je jednostavno ono što je u pitanju u svijetu umjetnosti, u toj očajnoj samo-opsesivnoj umjetničkoj zajednici. Stvaralački čin podvostručuje se u samome sebi i sada je ništa više doli vlastita operacija – slikarev istinski predmet nije više ono što slika već sama činjenica da slika.«²⁵

Nadalje, Baudrillard izvodi vrlo indikativan zaključak:

»Ideja umjetnosti postala je prorijedena i minimalna, dovodeći u konačnici do konceptualne umjetnosti, gdje završava kao ne-izložba umjetničkog ne-djela u ne-galerijama – apoteoza umjetnosti kao ne-događaja.«²⁶

Upravo problem događajnosti umjetnosti kao njena mjesta u povijesti propitkuje se u postmodernim teorijama te se logično artikulira pitanje o Badiouovom konceptu događaja (umjetnosti). U kontekstu analize stanja umjetnosti kod Baudrillarda, Fredrica Jamesona,²⁷ Arthura C. Dantoa²⁸ i Jean-Françoisa Lyotarda²⁹ kao reprezentativnih teoretičara moderne i suvremene umjetnosti (koji nipošto nisu jedini), nameće se upravo kontrast postmodernosti i anti-postmodernističke struje koju predstavlja Badiou iz jednostavnog razloga što se postmoderne teorije uvijek okreću problemu opstojnosti umjetnosti uopće, dok je za Badioua, kako proizlazi, to pitanje samo procedura istine o umjetnosti. Postmoderne teorije u svoj svojoj pluralnosti okreću se oko svojevrstne rezignacije umjetničke proizvodnje i događaja kao nečega operativnoga i performativnog, u krajnjem slučaju simuliranog, nakon »vječne« revolucionarnosti modernosti i avangarde, što naizgled dokida mogućnost samoga događaja u umjetnosti. Ukoliko stvarni događaj u umjetnosti nije zapravo moguć,

Badiouov model bitka i događaja postaje upitan u onome svome dijelu koji se odnosi na generičke procedure istine. Postmoderna misao mogla bi detektirati Badiouovu filozofiju kao utopijski model koji želi ustoličiti i ovjekovječiti pojam umjetnosti, prozvati ju imunom na sve diskurse koji ju dovode u pitanje. No pitanje forme kao generička procedura istine umjetnosti (poem) je u najmanju ruku pokazatelj da se poimanje umjetnosti kod Badioua odnosi na samu istinu forme kao takve, a ne kao odnosa između povijesnog subjekta i diskursa umjetnosti što ga analiziraju postmoderne teorije. Iz toga može proizaći da Badiouovi »anti-postmoderni« modeli nisu u koliziji s postmodernim teorijama, već da se radi o svojevrsnoj »matematici« koju »fizika« potrebuje. Udaljenost matematike kao metafore i stvarne matematike na kojoj se temelji Badiouova ontologija možda čak nije niti toliko velika da bismo stavljali navodne znakove. U konačnici, neovisnost Badiouove analize od (postmodernog) zasićenja sadržana je u ovoj njegovoj izjavi:

»... zasićenje [umjetničke] konfiguracije (narativna novela u vremenu Joycea, klasični stil u kontekstu Bethoveena itd.) u nikojem slučaju ne označava da je ta konfiguracija konačni skup. Ništa iz same konfiguracije ju ne lišava granica, niti obznanjuje njezin kraj.«³⁰

Davorin Ćuti, Vilim Plužarić

Badiou's Subject of Art

Return of the Art or Just another Utopia in Postmodern Thought

Abstract

Alain Badiou's lecture on subject of art, which arises out of his comprehensive philosophical work on being and subject, represents a notable part of anti-postmodernistic current in problematizing of art and promises a "new life" to the work of art despite almost universal resignation of postmodern thought when it comes to world of art. A work of art as an event, as an affirmative rupture in dialectic of body and its trace, and also as a rupture between subject's fulfillment in the bodily (pleasure) and transcendental world beyond the body (sacrifice) – is in fact an unfinished step out of the formula of the World, where till then impossible form ("inform") becomes possible and leaves its trace in the body of the work of art. Analysis of this kind

22

A. Badiou, *Petit manuel d'Inesthétique*, str. 21.

23

Thomas M. Knox (prir.), *Aesthetics: Lectures on Fine Art by G. W. F. Hegel*, Oxford University Press, New York 1975.

24

A. Badiou, *Petit manuel d'Inesthétique*, str. 21 (prijevod autora).

25

Jean Baudrillard, *Intelligence of Evil or the Lucidity Pact*, Berg Publishers, Oxford 2005., str. 107; izvornik: Jean Baudrillard, *Le Pacte de lucidité ou l'intelligence du mal*, Editions Galilée, Paris 2004. (Prijevod autora.)

26

Analiza je u širem kontekstu povezana s izrazom 'zavjere umjetnosti', vidi: Jean Baudrillard, *The Conspiracy of Art*, Semiotext(e), New York 2005.

27

Vidi: Fredrick Jameson, »'The End of Art' or 'The End of History'?«, u: Fredrick Jameson, *The Cultural Turn*, Verso, New York 1998., str. 73–92.

28

Arthur C. Danto, *Transfiguration of the Commonplace. A Philosophy of Art*, Harvard University Press (SAD) 1981.; također vidi: Arthur C. Danto, »The Artworld«, *Journal of Philosophy*, Vol. 61, No. 19 (1964); Arthur C. Danto, *Artworks and Real Things*, Columbia University Press (SAD) 1971.

29

Općenito o postmodernosti vidi: Jean-François Lyotard, *Postmoderno stanje. Izvještaj o znanju*, Ibis grafika, Zagreb 2005.; Jean-François Lyotard, *La Condition postmoderne. Rapport sur le savoir*, Éditions de Minuit, Paris 1979.

30

A. Badiou, *Petit manuel d'Inesthétique*, str. 20 (prijevod autora).

takes the discourse of art from historical view in postmodern current back to the fundamental concepts of being and subject – although it is an entirely new, mathematically founded theory. The idea behind this presentation is to confront apparently separated views of artistic discourse: historic thought encapsulated in a declaration on “end of Art” since Hegel and forth and ontological thought of Alain Badiou which makes a return to a true being of the work of art that makes it immune to social turmoils of any kind. This confrontation apparently has two possible outcomes: Badiou’s subject of art as a final annulment of historical view of art that brings the work of art to a “world of living”, or it is that Badiou’s subject of art is just another in the series of utopias that are trying to reclaim the very substance of art in philosophical discourses, not seeing in the process the correlation between ontological and historical idea of the subject.

Key words

Alain Badiou, ontology, art, subject, being, event, form, inform, inaesthetic, truth procedure, generic procedure, void